

Inventarisatie feiten en cijfers docentkwaliteit HO

Overzicht van de publiek beschikbare gegevens

Augustus 2016

*Projectgroep docentkwaliteit hoger onderwijs
Inspectie van het Onderwijs*

Samenvatting

Voor het onderzoek naar docentkwaliteit in het hoger onderwijs heeft de inspectie in de periode 2015-2016 zo veel mogelijk beschikbare feiten en cijfers geïnventariseerd die betrekking hebben op docenten in het hoger onderwijs. Deze inventarisatie geeft inzicht in de publiek beschikbare data die voorhanden is. Het geeft ook aan over welke onderwerpen weinig of geen gegevens beschikbaar zijn. Het blijkt dat er veel bekend is over docenten uit het hoger onderwijs, maar veel ook niet. Ook valt op dat er in dit opzicht verschillen zijn tussen wo en hbo.

Globaal gezegd is er over *docenten in het bekostigd hbo* het meest bekend. Er zijn veel kengetallen beschikbaar: over aantallen, de man-vrouw-verdeling, de docent-student-ratio op stelselniveau, de verhouding tussen onderwijsgevend en ondersteunend personeel, de leeftijdsverdeling, de salarisschalen, het opleidingsniveau, enzovoorts. We kennen de mening van studenten en afgestudeerden over hun docenten en de mening van de docent hbo over arbeidsbeleving. Ook kennen we de visie van de docent als examinerator over een aantal aspecten van toetsing. Tot slot is iets bekend over de mening van leidinggevend en bestuurders over het personeelsbeleid en de zeggenschap van docenten. Van hbo-docenten kennen we hun visie op (onderdelen van) de praktijk als docent, met name als het gaat om werken in een team en de omgang met de leidinggevend.

Ook over *docenten in het wo* kennen we de cijfers: aantallen, man-vrouw-verdeling, het percentage internationaal personeel, de docent-student-ratio op stelselniveau, de verhouding tussen onderwijsgevend en ondersteunend personeel, het percentage met een bko, informatie over de aanstellingen, enzovoorts. Daarnaast kennen we de meningen van studenten en afgestudeerden over hen. Anders dan in het hbo weten we niet goed wat wo-docenten vinden van hun werk. Rathenau heeft in 2014 onderzoek gedaan naar tijdsbesteding van onderzoekers. In het rapport staat (ook) hoeveel tijd docenten besteden aan hun onderwijs, maar niet wat onderzoekers die ook doceren vinden over hun praktijk als docent in het wo. Ook weten we niet hoe leidinggevend denken over universitaire docenten. Van een aantal docentexaminatoren in het wo kennen we wel hun visie op aspecten van toetsing.

Over *docenten in het niet-bekostigd hoger onderwijs* is weinig bekend. Dat is verklaarbaar: niet-bekostigde instellingen zijn nog niet aangesloten bij het bronbestand '1cijferho' en het diplomaregister, al zijn er wel vergaande plannen daartoe. Van niet-bekostigde instellingen weten we alleen iets over het opleidingsniveau van docenten; daarnaast kennen we de mening van studenten van een beperkt deel van de instellingen via de Nationale Studentenenquête (NSE). Niet-bekostigde instellingen verantwoorden zich aan de overheid over de onderwijs kwaliteit via de accreditatie, de oordelen zijn te vinden op de website van de NVAO. Dat laatste geldt uiteraard ook voor de bekostigde instellingen.

Er zijn verschillende dingen die we graag aanvullend zouden willen weten. Er zijn geen (publiek beschikbare) data voorhanden over de praktijk van het lesgeven en alles wat daarbij komt kijken. Opvallend is ook dat er veel *over* docenten wordt gepubliceerd, maar weinig *door* docenten. Wat vinden ze van het lerarenregister, of van het personeelsbeleid of de medezeggenschap binnen de instelling? Wat vinden ze van hun onderwijs? Hoe werken docenten in het hoger onderwijs aan verdere professionalisering, hoe worden ze gefaciliteerd en begeleid? Wat werkt daarbij goed en wat zijn aandachtspunten? Deze inventarisatie geeft een eerste aanzet, maar niet meer dan dat. Gezien het belang van de docent voor goed onderwijs hopen we dat hierover de komende tijd meer informatie beschikbaar zal komen.

Gebruiksaanwijzing bij dit document

Ten behoeve van het bureau-onderzoek naar docentkwaliteit in het hoger onderwijs heeft de inspectie voor intern gebruik data verzameld. Het doel was om zo een zo goed mogelijk overzicht te krijgen van wat (publiek) bekend is over het onderwerp, om vervolgens inzicht te krijgen in trends en knelpunten. Omdat we merken dat anderen belangstelling hebben voor dit overzicht, hebben we besloten dit document toe te voegen aan de website over docenten in het hoger onderwijs. Deze publicatie is bedoeld als een dienst aan ieder die zich met dit onderwerp bezighoudt of wil gaan bezighouden.

Juist omdat dit een werkdocument is, geven we wel de volgende kanttekeningen en waarschuwingen mee:

- Gebruik dit document vooral als ingang. De gegeven cijfers en tabellen gelden als startpunt. Wie hier verder mee wil, dient de oorspronkelijke bronnen erbij te zoeken.
- Deze tekst, de tabellen en de data worden niet bijgewerkt en geüpdatet. Van een aantal gebruikte bronnen zoals de NSE, verschijnt ieder jaar een nieuwe verzameling data van het laatste jaar. Ook andere onderzoeken kennen periodieke updates. We zijn in 2015 begonnen met het aanleggen van de verzameling. Daarom wordt hier en daar gerapporteerd over 2014.
- We hebben zo veel mogelijk databronnen geconsulteerd. Er kunnen echter natuurlijk altijd bronnen zijn die we over het hoofd hebben gezien. Bovendien kijken we niet ver terug, maximaal 5 jaar.
- We hebben voor eigen gebruik een bronnenlijst opgenomen maar niet gestreefd naar volledigheid. Ook hiervoor geldt: gebruik de lijst als startpunt.
- Een mooie en bruikbare bron was 'Onderwijs Werkt'. Onderwijs Werkt is na 2015 niet meer als separate publicatie verschenen. Vragen naar arbeidsbeleving van docenten zijn nu opgenomen in personeels- en mobiliteitsonderzoeken van de rijksoverheid (POMO).
- Ten behoeve van de Staat van de Onderwijs 2015/2016 is een kleine vragenlijst uitgezet onder docenten in het hoger onderwijs. We hebben de resultaten daarvan hier niet toegevoegd, omdat de data beschikbaar zijn gesteld in het technisch rapport van het hoofdstuk hoger onderwijs, te vinden op de site van de onderwijsinspectie (zoek naar Staat van het Onderwijs, ga naar hoofdstuk hoger onderwijs, technisch rapport).

Wie vragen heeft, aanvullingen kent, of wie op zoek is naar informatie aangaande docentschap in het hoger onderwijs, kan contact opnemen met de projectleider van dit themaonderzoek, Annelies Bon: A.Bon@owinsp.nl.

Inhoud

Samenvatting	2
Gebruiksaanwijzing bij dit document.....	3
Inhoud	4
1. Docenten in het HO	6
a. Aantallen	6
b. Docent-student-ratio	6
c. Onderwijsuitgaven per student	7
d. Leeftijdsverdeling in hbo, wo, niet-bekostigd hbo, niet-bekostigd wo	7
e. Man/vrouw-verdeling	8
f. Aantal internationale docenten.....	8
g. Docenten met niet-westerse achtergrond in het ho.....	9
h. Salarisschalen.....	9
i. Opleidingsniveau docenten	10
j. Certificering pedagogische-didactische bekwaamheid in het hoger onderwijs	11
Aantallen docenten met bko/sko in wo	11
Aantallen docenten met bdb en bke/ske in het hbo	11
k. Docenten die een opleiding volgen	11
l. Vorm aanstelling	12
m. Omvang aanstelling.....	14
n. percentage lectoren van totaal onderwijsgevend personeel (hbo)	14
o. Aandeel docenten betrokken bij onderzoek (hbo)	14
p. Aandeel personeelskosten van budget wo en hbo	14
q. Aandeel docenten dat verbinding heeft met de beroepspraktijk.....	14
2. Meningen van docenten ho	15
a. Beloning	15
b. Aantal formele personeelsgesprekken	15
c. Tevredenheid over personeelsbeleid	15
Ontevreden over personeelsbeleid en functioneringsgesprekken, en over promotie- en beloningscriteria	15
Iets tevredener over scholingsmogelijkheden	16
d. Begeleiding van beginnende docenten	16
e. Peer review, feedback en samenwerken	17
Gezamenlijk als team lesgeven.....	18
f. Inspraak	19
g. Facilitering docenten in het hbo	19
h. Tevredenheid hbo-docenten met hun baan	19
i. Belang dat docenten hechten aan docenten en kwaliteit.....	20
j. Werkdruk.....	20
k. Perceptie van effectiviteit van professionalisering	20
l. Meningen van docenten in het wo over de relatie onderwijs en onderzoek in hun werk	22

3.	De ho-docent als examiner	23
a.	Voldoende tijd voor tentaminering	24
b.	Voldoende facilitering voor toetsing	24
c.	Scholing op het gebied van toetsing?	24
d.	Professionele ruimte	24
e.	Toetsing in het functioneringsgesprek	25
f.	Richtlijnen van de examencommissie	25
g.	Druk van bovenaf	25
4.	Oordelen over ho-docenten	25
a.	Oordelen van leidinggevenden over docenten in het ho	25
b.	Oordelen van studenten	26
	Minder tevreden over docenten	26
	Een andere bron met oordelen van studenten is de studentenmonitor	28
c.	Oordelen van afgestudeerden over ho-docenten	33
5.	Wat weten we , wat weten we (nog) niet?	35
a.	Samengevat: wat is bekend over het bekostigd wo	35
b.	Samengevat: wat is bekend over het bekostigd hbo	36
6.	Bronnen	37

1. Docenten in het HO

Gegevens over het personeel van de bekostigde universiteiten zijn beschikbaar op de site van de VSNU. Laatst bijgewerkt: mei 2016

De gegevens over het personeel van de bekostigde hogescholen zijn beschikbaar op de website van de VH. Laatste update : 2016-11-14 1

Daarnaast zijn overzichten gebruikt van DUO. Deze gaan tot en met 2013: *DUO Kengetallen 2009-2013 hbo en wo*.

Data over aantallen docenten van niet-westerse afkomst komen van:
<http://kennisopenbaarbestuur.nl/cijfers/>

Aantallen internationaal personeel in het wo is op de website van VSNU te vinden: Fact sheet *internationaal personeel VSNU, te raadplegen via* http://vsnu.nl/f_c_internationaal_wp.html

In het CPB-rapport *Kansrijk Onderwijs* (juni 2016) staan gegevens over de onderwijsuitgaven per student.

a. Aantallen

Op de bekostigde universiteiten werkten op december 2014 43605 fte. Als we het ondersteunende en beheerspersoneel niet meerekenen, dan gaat het om 25395 fte. De ratio onderwijzend/onderzoekend personeel 2014 : totaalbestand is dus 0,58.

Op de bekostigde hogescholen werkten eind 2014 45838 personen (33.840,8 Fte). De omvang van het docerend personeelsbestand is dan 28145 (20239 fte) . De ratio onderwijzend personeel 2014 : totaalbestand is dus 0,61.

b. Docent-student-ratio

Cijfers over de docent-student-ratio van opleidingen zijn moeilijk te achterhalen. Uit de visitatierapporten en NVAO-besluiten na afloop van de visitaties van opleidingen staan cijfers over docent-studentratio. Deze cijfers zijn gebaseerd op zelf-rapportage van de opleidingen. Deze cijfers zouden geaggregeerd kunnen worden.

Van het bekostigd wo kan wel een berekening gemaakt worden op stelselniveau. 1 oktober 2014 stonden er 253482 studenten ingeschreven, en er was 25395 fte wetenschappelijk personeel (minus obp) in dienst. Dat zou betekenen een docent-studentratio van 1:10. Dit gaat echter voorbij aan het feit dat er grote verschillen zijn tussen opleidingen, en dat wetenschappelijk personeel (soms uitsluitend) naast onderwijs ook onderzoek verricht.

Bronnen: website vsnu, Samenstelling universitair personeel per 31 december 2014, Bron: WOPI 2014, peildatum 31 december. En aantal ingeschreven studenten per instelling, per 1 oktober 2014.

In het hbo zijn in 1 oktober 2014 446492 studenten ingeschreven (hoofddinschrijvingen). Het aantal docenten in 2014 is 20239 fte. Dat is een docent-studentratio van 1:22.

Bronnen: Personeelsaantallen hogescholen, website VH: RAHO 2012, bewerking HBO-raad | cijfers tm 2014 ; en: aantallen studentinschrijvingen, via http://cijfers.hbo-raad.nl/QvAJAXZfc/opendoc.htm?document=2_Inschrijvingen.qvw&host=QVS@cloudbox10232&anonymous=true

Data over de docent-studentratio in het bekostigd hbo en wo zijn dus:

	Bekostigd hbo	Bekostigd wo	Niet-bekostigd hbo	Niet-bekostigd wo
	1:22 (in 2014)	1:10 (in 2014)	-	-

Deze cijfers worden bevestigd door DUO. In Kerncijfers 2009-2013 HBO van Duo wordt voor het hbo een docent-studentratio 2012 van het hbo gegeven van 1: 22,3

In Kerncijfers 2009-2013 WO van duo wordt een docent-wetenschappelijk personeelratio 2012 van het wo van 1:10,2

Bron: DUO Kengetallen 2009-2013 hbo en wo

c. Onderwijsuitgaven per student

CPB (Kansrijk Onderwijs , juni 2016) schrijft:

"Er werken naar schatting 13.000 docenten in het wetenschappelijk onderwijs op de veertien universiteiten. Zij werken samen voor ongeveer 11.000 fte. Dit komt neer op een gemiddelde deeltijdfactor van 0,9. Universitair docenten zijn geen fulltime docenten. Zij hebben ook onderzoeks- en bestuurstaken. Het wetenschappelijk onderwijs kost aan lumpsum 1,8 miljard in 2017 (exclusief onderzoek). Dat is ongeveer **6900 euro per student**.

Er werken ongeveer 25.000 docenten in het hoger beroepsonderwijs op de 34 hbo-instellingen. Zij werken samen voor ongeveer 18.000 fte. Dit komt neer op een gemiddelde deeltijdfactor van 0,7. Het hoger beroepsonderwijs kost aan lumpsum 2,7 miljard in 2017. Dat is ongeveer **6000 euro per student**.

Zowel het bedrag voor het hoger beroepsonderwijs als het bedrag voor wetenschappelijk onderwijs is inclusief het groen hoger onderwijs, te weten de agrarische hogescholen, de hogescholen met een groene afdeling en de Universiteit Wageningen."

d. Leeftijdsverdeling in hbo, wo, niet-bekostigd hbo, niet-bekostigd wo

Op de bekostigde hogescholen is er een redelijk evenwichtige leeftijdsverdeling in het docerend en onderzoekspersoneel. De grootste groep, 45 procent, is tussen de 45 en 60 jaar.

In 2012 was de gemiddelde leeftijd van het onderwijzend personeel in het hbo 46,2 jaar.

Bron: DUO Kengetallen 2009-2013 hbo en wo

Het universitaire personeel is jong. 61 procent van het docerend en onderzoekspersoneel is tussen de 25 en de 40.

	Bekostigd hbo docerend personeel per leeftijd in 2014		Bekostigd wo Universitair personeel minus ondersteunend en beheerspersoneel in 2014		Niet-bekostigd hbo		Niet-bekostigd wo	
	Fte	%	fte	%	n	%	n	%
20-24	221,9	1	901	4				
25-29	1190,6	6	7408	29				
30-34	2241,6	11	5070	20				
35-39	2516,6	12	2957	12				
40-44	2405,1	12	2039	8				
45-49	2.634,1	13	1802	7				
50-54	3.094,5	15	1848	7				

55-59	3.407,8	17	1790	7				
60-64	2447,2	12	1510	6				
65 en ouder	29,7	0	71	0 (0,3)				
totaal	20239	100	25395	100				

Bronnen: cijfers hbo, website VH: RAHO 2012, bewerking HBO-raad | Cijfers tm 2014 ; cijfers wo: website vsnu, Samenstelling universitair personeel per 31 december 2014, Bron: WOPI 2014, peildatum 31 december

e. Man/vrouw-verdeling

In 2014 is op de bekostigde hbo's 17687,2/ 46% van het docerend personeel van het vrouwelijk geslacht (gerekend in fte).

Op de bekostigde universiteiten is eind 2014 39% van het personeel (minus OBP), van het vrouwelijk geslacht. 17% van de hoogleraren aan de universiteiten is vrouw.

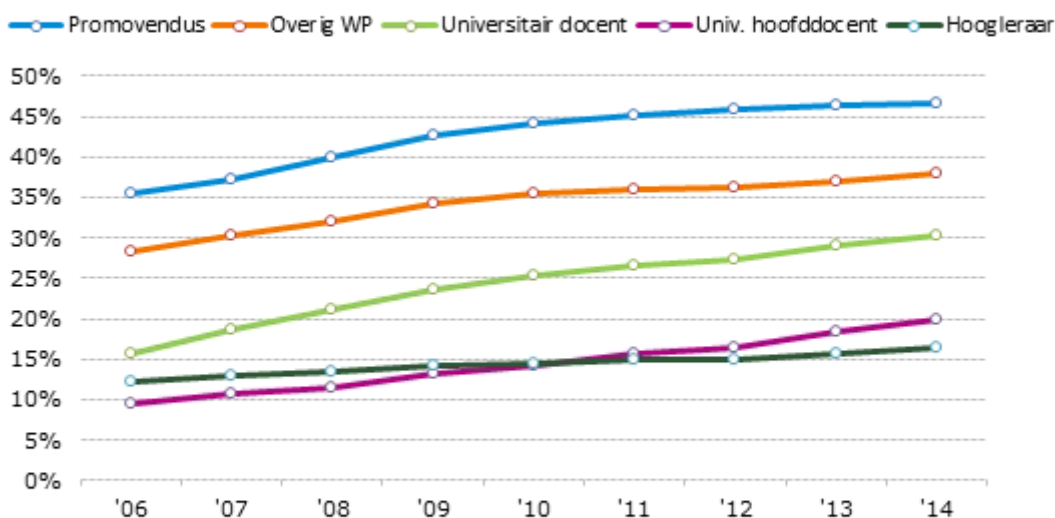
aantal vrouwen	Bekostigd hbo Docerend personeel			Bekostigd wo Universitair personeel minus ondersteunend en beheerspersoneel			Niet-bekostigd hbo			Niet- bekostigd wo		
	n	%fte	Fte	n	%fte	fte	n	%fte	fte	n	%fte	fte
2010												
2011												
2012	128 03	46%	8683,9									
2013												
2014	140 14	48%	9643,9		39%	9828						
Totaal												

Bronnen: cijfers hbo, website VH: RAHO 2012, data tm 2014 . cijfers wo: website vsnu, Samenstelling universitair personeel per 31 december 2014, Bron: WOPI 2014, peildatum 31 december

f. Aantal internationale docenten

Op de universiteiten is het percentage internationaal wetenschappelijk personeel vanaf 2006 tot 2014 toegenomen. Meer dan 15% van de professoren, 20 procent van de universitaire hoofddocenten, 30 procent van de universitaire docenten, meer dan 45% van de promovendi en meer dan 37% van het overige wetenschappelijke personeel heeft een andere nationaliteit (NB op de fact sheet wordt niet aangegeven wat wordt verstaan onder 'andere nationaliteit').

Percentage Internationaal WP per functiecategorie, in fte

Voetnoot: dit gegeven is beschikbaar vanaf ultimo 2006. Selectie exclusief HOOP-gebied Gezondheid.

Bron: WOPI, VSNU

Bron: fact sheet internationaal personeel VSNU, te raadplegen via http://vsnu.nl/f_c_internationaal_wp.html

Gegevens over internationaal personeel in het bekostigd hbo zijn niet beschikbaar.

g. Docenten met niet-westerse achtergrond in het ho

Van de personeelsleden in het hbo en wo is in 2014 8% niet-westerse achtergrond; 5 % in het hbo, 10% in het wo. Bron: <http://kennisopenbaarbestuur.nl/cijfers/>.
Let op: het gaat hier niet alleen om docenten.

h. Salarisschalen

De grootste deel van het docerend personeel op de hogescholen zit eind 2014 in de salarisschalen 10, 11 en 12 (88%).

Tabel: aantallen fte en percentage personeel in salarisschalen hbo.

fte	Jaar	
salarisschaal	2014	percentage
<=8	708,3	3%
9	595,3	3%
10	2.064,1	10%
11	8.232,2	41%
12	7.471,6	37%
13=>	1.055,5	5%
(leeg)	111,9	1%
Eindtotaal	20.239,0	100%

Bron: website VH: RAHO 2012, bewerking VH

Op de universiteiten zit eind 2014 87 procent van het wetenschappelijk personeel minus het OBP in de salarisschalen 10-14.

Tabel: aantallen fte en percentage personeel in salarisschalen wo.

fte wetenschappelijk personeel minus OBP in 2014 – salarisschalen	Bekostigd wo	percentage
Schaal 1-5	2	0
Schaal 6-9	338	1
Schaal 10-12	19522	77
Schaal 13-14	2477	10
Schaal 15-16	1713	7
Schaal 17 of hoger	1014	4
Divers	329	1

Bron: website vsnu, Samenstelling universitair personeel per 31 december 2014, Bron: WOPI 2014, peildatum 31 december

Uit een onderzoek naar verschillende beloningen van mannen en vrouwen op het hbo in opdracht van OCW door het college voor de rechten van de mens blijkt dat vrouwelijke werknemers van hbo's minder verdienen dan mannen. Binnen de functiegroepen was het gemiddelde loonverschil tussen mannen en vrouwen ergens tussen de 0,2 en 4,3%. Bron: <https://www.mensenrechten.nl/publicaties/detail/36318>

i. Opleidingsniveau docenten

Hogescholen hebben in de prestatie-afspraken met de overheid afgesproken dat in 2015 een bepaald aandeel van het onderwijzend personeel minimaal masterniveau of een phd heeft. De vastgelegde ambities van individuele hogescholen variëren van 30 tot 57% bij de kunsthogescholen en van de 60 tot 86% bij de andere hogescholen. In een vragenlijst van *Onderwijs werkt 2014* gaf 55,6% van de docenten aan een universitaire opleiding te hebben voltooid. 8,6 procent is gepromoveerd. Van de rest heeft het grote merendeel een hbo bachelor (22,3 procent) of master (8,6 procent). In deze vragenlijst heeft 72,8% dus het gewenste niveau.

Opleidingsniveau in 2014 (%)	Bekostigd hbo
Mavo, vmbo-t	0,1%
Havo, vwo	0,5%
Mbo, mts	0,3%
Hbo, hbo bachelor, hts	22,3
Hbo-master	8,6%
Wo bachelor, MO-B	3,1%
Universitair	55,8%
Gepromoveerd	8,6%
Anders	0,8%

Bronnen bekostigd hbo: onderwijs werkt, oktober 2014; prestatie-afspraken

In de stelselrapportage 2015 van de reviewcommissie (maart 2016) staat het volgende: "In het hbo waren er grote verschillen in de uitgangssituatie (minimum was 27%, maximum 81%). De lage scores zijn veelal bij kleine monosectorale instellingen te vinden. Vrijwel alle hogescholen hebben de ambitie om dit percentage te laten stijgen. De helft van de hogescholen heeft het gestelde doel in 2014 reeds gehaald, bij de andere hogescholen was dat nog niet het geval, maar de meeste instellingen zijn ver gevorderd (Figuur 4)."

Stelselrapportage 2016:

“Wat betreft de docentkwaliteit hebben veel hogescholen hun doel bereikt; het aandeel docenten met een master of PhD graad is gestegen van gemiddeld 61% naar ruim 70%. “

Hbo-instellingen kennen vrij veel uitstroom van docenten. Dat betreft relatief veel wo-opgeleiden (Zestor Arbeidsmarktmonitor 2014, p.12).

Over de universiteiten zijn dergelijke gegevens niet beschikbaar, maar aangenomen kan worden dat het percentage gepromoveerden en universitair geschoolden (veel) hoger ligt, daar dit een ingangseis is.

Van de niet-bekostigde instellingen hoger onderwijs die zijn aangesloten bij de NRTO had in 2013 55 procent van het vaste personeel, en 64 procent van de freelance docenten een afgeronde vakgerelateerde master of phd-opleiding (Brancherapport 2015 NRTO . zie:

: <http://www.nrto.nl/wp-content/uploads/2016/02/Brancheverslag-NRTO-Hoger-onderwijs-2015.pdf>)

j. Certificering pedagogische-didactische bekwaamheid in het hoger onderwijs

Aantallen docenten met bko/sko in wo

In het wetenschappelijk onderwijs halen docenten een basiskwalificatie onderwijs (BKO). In 2011 spraken de universiteiten met de overheid in het Hoofdlijnenakkoord af te streven naar het verhogen van het aandeel docenten met een BKO-certificaat. De instellingen hadden verschillende streefdoelen. In 2016 concludeerde de Reviewcommissie dat de instellingen hun doelen hadden gehaald. Instellingen hebben flink uiteenlopende percentages BKO-gecertificeerde docenten: het laagste respectievelijk het hoogste percentage is 47 en 89 procent¹.

De reviewcommissie concludeert in de stelselrapportage 2016: “ Het percentage docenten met een Basis Kwalificatie Onderwijs (BKO) steeg van gemiddeld minder dan 20% naar bijna 72% met een maximum van 92%. Daarnaast maken universiteiten steeds meer werk van de Senior Kwalificatie Onderwijs.”

Aantallen docenten met bdb en bke/ske in het hbo

In 2013 spraken de hogescholen met de overheid af dat alle docenten in vaste dienst binnen twee jaar hun Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheid (BDB) moeten hebben gehaald. Of dit ook gebeurt weten we niet, daar er naar ons weten geen landelijk gegevens over worden bijgehouden. Daarnaast kennen hogescholen een certificering van toetsdeskundigheid en -vaardigheid van docenten, de Basiskwalificatie Examinering (BKE). De BKE is inmiddels onderdeel geworden van de BDB. De BKE-certificering binnen de hogescholen wordt onderling afgestemd en gereviseerd door het BKE/SKE-netwerk. Afstemmingen en reviews van BDB wordt uitgevoerd door de Community of Practice BDB, geleid door Zestor, het arbeidsmarkt- en opleidingsfonds van de hogescholen².

k. Docenten die een opleiding volgen

Van de docenten op het hbo volgt in 2014 rond de tien procent een hbo- of wo-master. En meer dan 85% heeft in het jaar voor bevraging (2014) na- of bijscholing gevolgd. Het grootste deel,

¹ Reviewcommissie Hoger onderwijs en Onderzoek (2016). *Stelselrapportage 2016. Vierde jaarlijkse monitorrapport over de voortgang van het proces van profilering en kwaliteitsverbetering in het hoger onderwijs en onderzoek*. Den Haag: Reviewcommissie. Geraadpleegd van: <http://www.rcho.nl/stelselrapportages/stelselrapportage-2016>

² De website van Zestor geeft een overzicht van de activiteiten omtrent onder andere de BDB: <http://www.zestor.nl/professionalisering>

bijna 60% heeft vakinhoudelijke bijscholing gevolgd. De helft van de bevroagde docenten heeft pedagogisch didactische bijscholing gevolgd.

Volgt momenteel een opleiding	Bekostigd hbo
Wo master	5,6%
Wo bachelor	0,6%
Hbo master	4,7%
Hbo bachelor	0,7%
Managementopleiding	0,3%
Andere opleiding	8,2%
Nee	79,8%

Bron bekostigd hbo: onderwijs werkt, oktober 2014

Na- en bijscholing in het afgelopen jaar (in 2014 gevraagd)

	Bekostigd hbo
Niet	12,2%
Eén keer	15,1%
2-4 keer	43,2%
5-10 keer	20,3%
1-3 keer per maand	6,5%
Minimaal eens per week	2,7%

Bron bekostigd hbo: onderwijs werkt, oktober 2014

Richting na- of bijscholing

Richting	Bekostigd hbo
Pedagogisch-didactisch	49,1%
Vakinhoudelijk	57,9%
ICT	24,0%
Persoonlijke ontwikkeling	24,7%
(school)organisatie en management	15,6%
Anders*	17,5%

Bron bekostigd hbo: onderwijs werkt, oktober 2014

*Waaronder coaching, assessortraining, toetsing/examinering, Engels en BHV/EHBO

Hbo-docenten hebben aangegeven dat ze facilitering van opleidingen in tijd een (zeer) belangrijke arbeidsvoorwaarde te vinden (Arbeidsmarktmonitor Zestor).

Over het bekostigd wo zijn deze gegevens niet bekend.

I. Vorm aanstelling

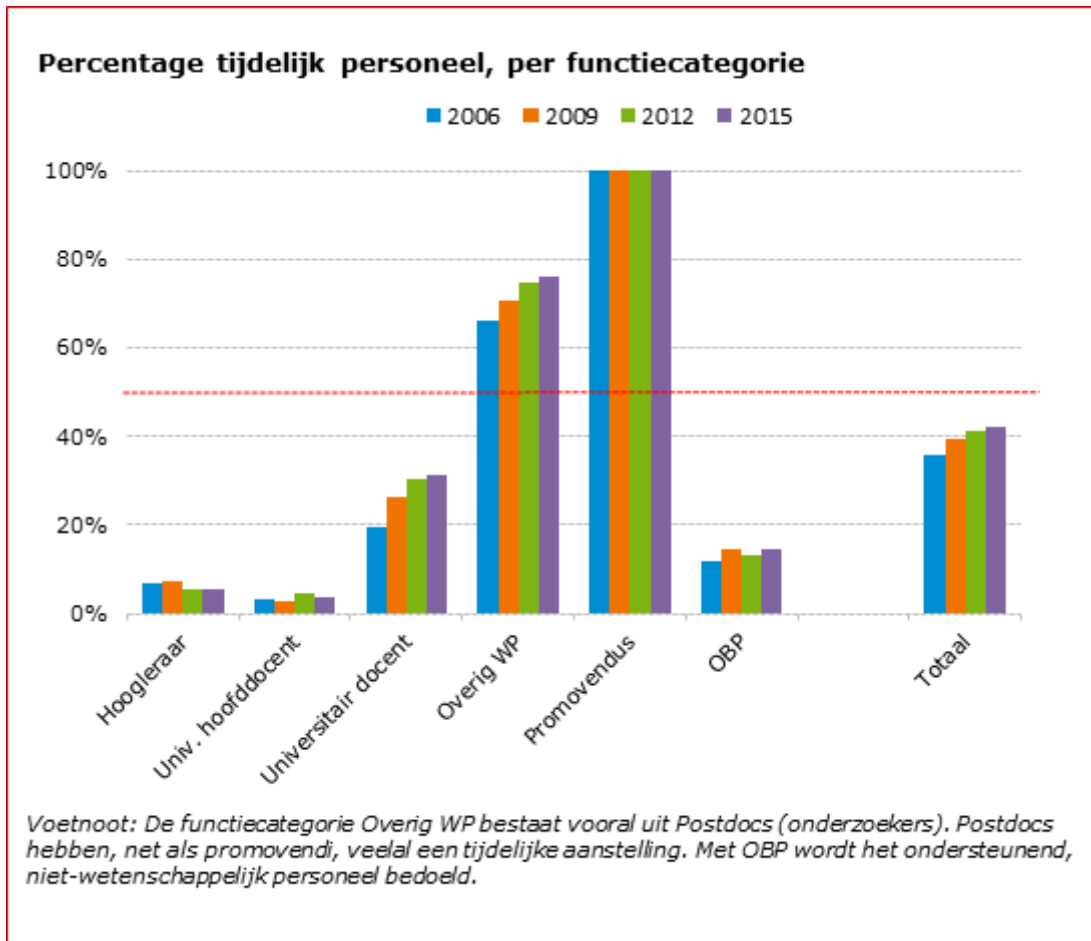
Van de docenten op het **hbo** heeft in 2014 bijna 80% een vaste aanstelling. 12,4 procent heeft een tijdelijke aanstelling met uitzicht op vast.

	Bekostigd hbo 2014
Vast	79,9 %
Tijdelijk met uitzicht vast	12,4 %
Tijdelijk zonder uitzicht vast	6,5 %

Flex/gedetacheerd/ uitzendbureau	0,3
Bijzondere regeling	0,1
Overig	0,6 %
Weet ik niet	0,1%

Bron bekostigd hbo: onderwijs werkt, oktober 2014

Op de **universiteiten** is het aandeel tijdelijk personeel groot. In 2015 heeft meer dan 40% van het personeel (inclusief OBP) een tijdelijke aanstelling.

Bron: website VSNU, geraadpleegd via: http://vsnu.nl/f_c_verhouding_vast_tijdelijk.html

Over het **niet-bekostigd hbo en wo** zijn weinig gegevens bekend. Uit de marktmonitor private aanbieders van beroepsopleidingen en trainingen (Roosenboom, 2015), blijkt dat het 63 procent van de aanbieders geen personeel in dienst heeft. Van de bedrijven die wel personeel in dienst heeft, heeft de helft tussen de 2 en 10 personeelsleden. De private aanbieders huren veelal personeel in, met name de kleine bedrijven. In deze gegevens wordt echter geen onderscheid gemaakt in aanbieders van wel of niet geaccrediteerde opleidingen. Het aandeel geaccrediteerde opleidingen in dit onderzoek is minder dan vijf procent. Deze rapportage kan dus hiervoor niet gebruikt worden. Uit de verslagen van werkzaamheden komt echter het beeld naar voren dat in de niet-bekostigde opleidingen docenten meestal niet in dienst worden genomen, maar ingehuurd worden.

Cijfers niet-bekostigd ho: Roosenboom, N., B. Tieben (2015) Marktmonitor private aanbieders van beroepsopleidingen en trainingen. Rapport van SEO Economisch onderzoek in opdracht van de NRTO.

m. Omvang aanstelling

In 2012 werkte 64 procent van het volledige personeel in het bekostigd hbo in deeltijd (arbeidsmarktmonitor 2014). Uit de vragenlijst onder docerend personeel in o.a. het hbo (Onderwijs werkt) blijkt dat de gemiddelde aanstelling in het hbo 0,76 fte is. Docenten tot 35 jaar hebben gemiddeld een iets grotere aanstelling (0,8).

gemiddelde	Bekostigd hbo	Bekostigd wo	Niet-bekostigd hbo	Niet-bekostigd wo
2014	0,76 fte			

Bron bekostigd hbo: onderwijs werkt, oktober 2014, tabel B2.18, B2.19

De gemiddelde omvang van de aanstelling in het wo is niet te achterhalen op grond van de door ons gebruikte publieke bronnen. Het wo heeft weliswaar 50735 in dienst, verdeeld over 43605 fte, maar dit zijn cijfers inclusief ondersteunend en beheerspersoneel.

Bron: Samenstelling universitair personeel per 31 december 2014, Bron: WOPI 2014, peildatum 31 december.

De arbeidsmarktmonitor 2014 zegt dan 44 procent van het universitaire personeel in deeltijd werkt (geen onderscheid op/oop).

Het CPB (juni 2016) komt tot de volgende getallen:

"Er werken naar schatting 13.000 docenten in het wetenschappelijk onderwijs op de veertien universiteiten. Zij werken samen voor ongeveer 11.000 fte. Dit komt neer op een gemiddelde deeltijdfactor van 0,9."

"Er werken ongeveer 25.000 docenten in het hoger beroepsonderwijs op de 34 hbo-instellingen. Zij werken samen voor ongeveer 18.000 fte. Dit komt neer op een gemiddelde deeltijdfactor van 0,7."

n. percentage lectoren van totaal onderwijsgevend personeel (hbo)

nbn

o. Aandeel docenten betrokken bij onderzoek (hbo)

nbn

p. Aandeel personeelskosten van budget wo en hbo

Zie: <https://www.duo.nl/open Onderwijsdata/databestanden/ho/Financien/>

Gemiddeld 65,3% in wo in 2014

Gemiddeld 74,7% in hbo in 2014

q. Aandeel docenten dat verbinding heeft met de beroepspraktijk

11 procent van de hbo-docenten is zelfstandig ondernemer. 4 procent van de docenten werkt in de marktsector (Zestor Arbeidsmarktmonitor, 2014).

Bijna zestig procent van het nieuw ingestroomde personeel in het hbo is afkomstig uit de marktsector. Veel verlaten echter binnen drie jaar weer de hbo (een derde van het vertrekkende personeel was nog geen drie jaar in dienst).

2. Meningen van docenten ho

Om te weten te komen wat docenten zelf vinden, kunnen we uit vijf bronnen putten:

Ten eerste de enquête onder docenten (waaronder hbo-docenten), waarover wordt gerapporteerd in *Onderwijs Werkt, 2014*. In *Onderwijs Werkt 2014* werd gevraagd naar feedback via peer review, naar beloning, naar personeelsbeleid en personeelsgesprekken en naar de begeleiding van beginnende docenten.

Ten tweede een medewerkerstevredenheidsonderzoek bij hbo's uitgevoerd door Zestor. In het medewerkerstevredenheidsonderzoek hbo van Zestor werd gevraagd naar werkbeleving, werksfeer, ontwikkelmogelijkheden, middelen en veiligheid, de leidinggevende, de directie, de medezeggenschap, arbeidsvoorwaarden. Aan de MTO's van Zestor in opdracht van onder ander de VH hebben 14 hogescholen deelgenomen. In de rapporten wordt niet overal onderscheid gemaakt tussen docerend en niet-docerend personeel. Uit een vergelijking op hoofddelen blijkt dat op de meeste onderdelen het docerend personeel minder tevreden is dan het niet-docerend personeel.

Ten derde de enquête onder examinatoren in wo en hbo (bekostigd en niet-bekostigd) als onderdeel van het inspectieonderzoek naar het functioneren van examencommissies. Deze enquête behandelen we in het volgende hoofdstuk.

Ten vierde het afstudeeronderzoek dat D. Jansen uitvoerde bij de Inspectie van het Onderwijs. Hij vroeg zich af hoe ervaren hbo-docenten effectief professioneel leren. Hij interviewde daarvoor 11 docenten, en analyseerde de data van *Onderwijs Werkt 2014*.

Tot slot het onderzoek van Rathenau Instituut naar drijfveren van onderzoekers onder onderzoekers aan onder andere universiteiten.

a. Beloning

Een krappe meerderheid (53,7%) van de hbo-docenten is (zeer) tevreden over de beloning (*Onderwijs werkt 2014, Tabel B5.1*).

b. Aantal formele personeelsgesprekken

Bijna alle docenten in het hbo voeren formele personeelsgesprekken met hun leidinggevende. Slechts anderhalf procent voert nooit dergelijke gesprekken. 5,2 procent doet dat minder dan 1x per jaar. De rest (93,3 procent) voet minstens 1 keer per jaar zo'n gesprek. (bron *Onderwijs werkt 2014, tabel 4.14*).

42,7 procent van de docenten die formele personeelsgesprekken voeren is tevreden over deze gesprekken, 33 procent is neutraal en 22,4 procent is ontevreden over deze gesprekken (*Onderwijs werkt 2014, tabel 4.16*).

c. Tevredenheid over personeelsbeleid

Ontevreden over personeelsbeleid en functioneringsgesprekken, en over promotie- en beloningscriteria

Een krappe meerderheid van de hbo-docenten vindt dat het algemene personeelsbeleid (sterk) voor verbetering vatbaar is.

	Bekostigd hbo
(Zeer) goed	44,4
(sterk) voor verbetering vatbaar	55,6
Geen antwoord	0

Bron: Onderwijs werkt 2014, tabel B5.9

Dit geldt ook voor de functioneringsgesprekken:

	Bekostigd hbo
(Zeer) goed	43,3
(sterk) voor verbetering vatbaar	56,7
Geen antwoord	0

Bron: *Onderwijs werkt 2014, tabel B5.9*

Uit de benchmark tevredenheidsonderzoeken blijkt dat de tevredenheid over het motiveren en coachen van de leidinggevende is afgenomen tov 2012 (Zestor Benchmark mto hbo, 2014).

Een nog groter deel van de hbo-docenten vindt dat de belonings- en promotiecriteria (sterk) voor verbetering vatbaar zijn. 73,6 procent vindt dat de beloningscriteria (sterk) voor verbetering vatbaar zijn. 76,9 procent vindt dat de promotiecriteria (sterk) voor verbetering vatbaar zijn. (Onderwijs werkt 2014, tabel B5.9)

Uit de benchmark tevredenheidsonderzoeken blijkt ook dat de tevredenheid over de mogelijkheid om zich te ontwikkelen tov 2012 is afgenomen (Zestor Benchmark mto hbo, 2014).

Iets tevredener over scholingsmogelijkheden

Een kleine meerderheid van de hbo-docenten is tevreden over de scholingsmogelijkheden. 54,1 procent tevreden; 45,9 procent vindt ze (sterk) voor verbetering vatbaar. (Onderwijs werkt 2014, tabel B5.9)

Maar uit de benchmark tevredenheidsonderzoeken blijkt dat de tevredenheid over de mogelijkheid om nieuwe vaardigheden te ontwikkelen, en trainings- en cursusmogelijkheden tov 2012 is afgenomen (Zestor Benchmark mto hbo, 2014).

d. Begeleiding van beginnende docenten

Bij bekostigd hbo zegt iets meer dan de helft van de docenten met een vast contract of met uitzicht op verlenging of vast dat er voldoende begeleiding is. Bijna de helft van hen (47%) vindt dat er weinig of zeer weinig aanbod is.

Van docenten met een flexibel contract of een tijdelijk contract zonder uitzicht op een vaste aanstelling zegt 54% dat er weinig of zeer weinig aanbod is.

Vaste docenten zijn dan ook tevredener over de begeleiding. 42 versus 46 procent is er ontevreden over. Bij uitsplitsing naar leeftijd is te zien dat hoe jonger de docent is, hoe tevredener hij is over de begeleiding. Startende docenten zijn tevredener hierover dan gevorderde docenten. De docenten met een vast aanstelling of uitzicht op vast of verlenging zijn over de hele linie tevredener.

Tot slot vindt 19 % van de vast docenten en 14 % van de tijdelijke docenten dat de begeleiding is verbeterd. Een derde vindt verbetering wel nodig. Rond de 10 procent vindt dat niet.

Mate van aanbod begeleiding en ondersteuning	aan beginnende docenten met vaste aanstelling of aanstelling met uitzicht op verlenging of een vaste aanstelling	aan beginnende docenten met flexibele of tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op een vaste aanstelling
(Zeer) veel	16,2	10,1
Niet veel, niet weinig	37,2	35,9
(Zeer) weinig	46,5	53,8
Geen antwoord	0,1	0,1

Bron: *Onderwijs Werkt 2014, tabel 5.11*

Tevredenheid begeleiding	voor beginnende docenten met vaste aanstelling of aanstelling met uitzicht op verlenging of een vaste aanstelling	voor beginnende docenten met flexibele of tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op een vaste aanstelling
(Zeer) tevreden	19,4	13,4
Neutraal	38,4	40,0
(Zeer) ontevreden	41,8	46,3
Geen antwoord	0,3	0,3

Bron: Onderwijs Werkt 2014, tabel 5.12

Tevredenheid begeleiding, naar leeftijd	voor beginnende docenten met vaste aanstelling of aanstelling met uitzicht op verlenging of een vaste aanstelling	voor beginnende docenten met flexibele of tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op een vaste aanstelling
<35	24,5	15,4
35 t/m 45	18,8	13,8
45 t/m 54	17,9	13,1
55 en ouder	16,8	11,5
totaal	19,4	13,4

Bron: Onderwijs Werkt 2014, tabel B6.5

Tevredenheid begeleiding, naar gevorderde versus startende docenten	voor beginnende docenten met vaste aanstelling of aanstelling met uitzicht op verlenging of een vaste aanstelling	voor beginnende docenten met flexibele of tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op een vaste aanstelling
Gevorderde docent	17,4	12,8
Startende docent	24,7	15,2
totaal	19,4	13,4

Bron: Onderwijs Werkt 2014, tabel B6.6

Verbetering begeleiding	van beginnende docenten met vaste aanstelling of aanstelling met uitzicht op verlenging of een vaste aanstelling	van beginnende docenten met flexibele of tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op een vaste aanstelling
Ja	19,2	14
Nee, maar dat is wel nodig	33,3	35,4
Nee, maar dat is ook niet nodig	10,2	9,2
Weet niet/ geen antwoord	37,3	41,5

Bron: Onderwijs Werkt 2014, tabel 5.13

e. Peer review, feedback en samenwerken

Betrekkelijk veel hbo-docenten geven aan dat ze elkaar feedback geven na peer review. 65% doet dit minstens een keer per jaar. Een derde evenwel doet dit nooit. Slechts 6,3% van de hbo-docenten vindt dit niet tot weinig zinvol (Onderwijs werkt 2014, tabel B4.22).

Feedback na peer review	Bekostigd hbo
Nooit	33,5

Max 1x/jaar	32,5
2-4x/jaar	26,5
5-10x/jaar	3,8
1-3x/maand	2,3
Min 1x/week	0,6
Geen antwoord	0,8

Bron: *Onderwijs werkt 2014, tabel B4.18*

Gezamenlijk als team lesgeven

Minder dan de helft van de hbo-docenten geeft aan dat ze gezamenlijk als team lesgeven. 46% doet dit minstens een keer per jaar. 54% doet dit nooit.

Gezamenlijk als team lesgeven	Bekostigd hbo
Nooit	54,1
Max 1x/jaar	11,9
2-4x/jaar	15,6
5-10x/jaar	7,3
1-3x/maand	4,8
Min 1x/week	5,1
Geen antwoord	1,2

Bron: *Onderwijs werkt 2014, tabel B4.18*

Ongeveer een derde van de hbo vindt dat er een cultuur is van gedeelde verantwoordelijkheid voor schoolgerelateerde zaken.

Cultuur van gedeelde verantwoordelijkheid	Bekostigd hbo
(Zeer) oneens	27,4
Neutraal	32,5
(Zeer) eens	34,4
Geen antwoord	0,7

Bron: *Onderwijs werkt 2014, tabel B5.15*

Uit de benchmark tevredenheidsonderzoeken blijkt dat personeel tevreden is over de collegialiteit en samenwerking en respect binnen de afdeling/opleiding. Over openheid en eerlijkheid wat minder. (Zestor Benchmark mto hbo, 2014).

	BM 2014	BM 2014 vs. BM 2012
Werksfeer	7,3	0,1
De collegialiteit binnen uw afdeling/ opleiding	8,1	0,1
De samenwerking binnen uw afdeling/ opleiding	7,7	0,2
De openheid en eerlijkheid van de communicatie binnen uw afdeling/ opleiding	6,8	0,1
Het respect voor elkaar binnen uw afdeling/ opleiding	7,7	0,0
De samenwerking tussen de afdelingen/ opleidingen	6,1	0,2
De bereidheid van collega's om uw werk op te vangen	7,5	-0,1

54 procent van het onderwijsgevend personeel vindt dat openheid en eerlijkheid van de communicatie van de afdeling niet voldoende is.

f. Inspraak

43 procent van de docenten zegt dat zijn of haar instelling medewerkers de mogelijkheid geeft deel te nemen aan besluitvorming omtrent de instelling.

Deelname aan besluitvorming	Bekostigd hbo
(Zeer) oneens	29,0
neutraal	26,9
(Zeer) eens	43,7
Geen antwoord	0,3

Bron: *Onderwijs werkt 2014, tabel B5.15*

g. Facilitering docenten in het hbo

Ruim een derde van de hbo-docenten geeft aan dat docenten (extra) ondersteuning krijgen als ze dat nodig hebben

(Extra) ondersteuning	Bekostigd hbo
(Zeer) oneens	24,4
Neutraal	35,1
(Zeer) eens	35,9
Geen antwoord	0,7

Bron: *Onderwijs werkt 2014, tabel B5.15*

h. Tevredenheid hbo-docenten met hun baan

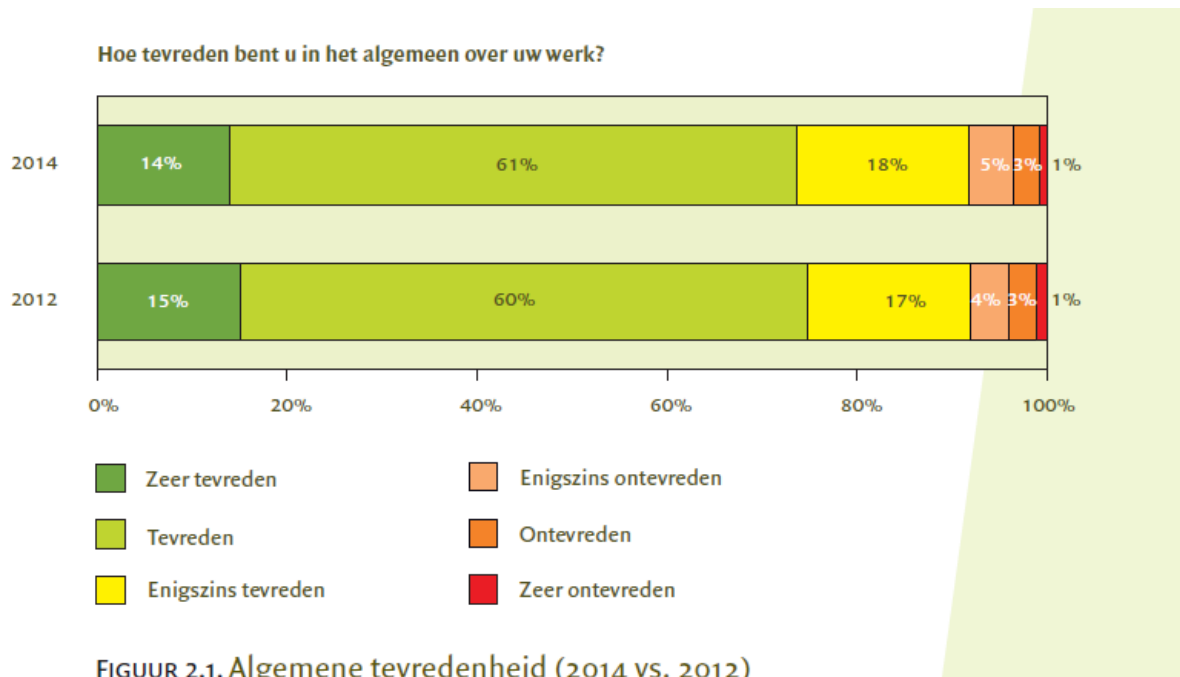
Al met al is een flink deel van de docenten in het hbo tevreden met hun baan: 76 procent. 6,5 procent in (zeer) ontevreden. (Onderwijs werkt 2014, tabel B5.17) . Ook de arbeidsmarktmonitor 2014 van Zestor heeft aan dat docenten in het hbo over het algemeen tevreden zijn: 79% is tevreden over de baan. Minder docenten zijn tevreden over de organisatie waarin ze werken: 59%. Opvallend is dat docenten die gepromoveerd zijn, aanzienlijk minder tevreden zijn met baan en organisatie. 68% van de gepromoveerde docenten is tevreden en bijna een kwart is ontevreden over de baan; 45% is tevreden en 38% is ontevreden met de organisatie. (Zestor, 2014, Arbeidsmarktmonitor voor personeel in het hbo 2014, Van baan naar loopbaan, p.12).

Docerend personeel blijkt gemiddeld het meest tevreden (7,4) over de inhoud van het werk en het perspectief (figuur 6.3). Het minst tevreden zijn zij over de opleidingsdirectie (5,8)3 en de werkdruk (5,4).

Over het algemeen is ruim driekwart van het personeel tevreden over het werk zelf en ruim de helft over de mensen op het werk. Als men tevreden is over het werk, dan geven de respondenten aan dat dit met name komt door de inhoud, uitdaging, takenpakket en niveau van de werkzaamheden. Als reden voor de tevredenheid over de mensen op het werk worden met name sfeer, relaties en omgang met elkaar genoemd.

Circa vier vijfde van degenen die het minst tevreden zijn over de organisatie, geeft aan dat ze ontevreden zijn over de mate van bureaucratie en de mate van sturing. Bijna twee derde is ontevreden over lange termijnresultaten en ruim de helft over de hiërarchie en de resultaatgerichtheid. (Bron: arbeidsmarktmonitor 2014, Zestor).

Ook uit de benchmark tevredenheidsonderzoeken blijkt personeel van hbo's tevredenheid te zijn over het werk in het algemeen (Zestor Benchmark mto hbo, 2014). Maar naarmate ze ouder zijn, zijn ze ontevredener.

FIGUUR 2.1. Algemene tevredenheid (2014 vs. 2012)
(zestor, 2014 MTO benchmark)

i. Belang dat docenten hechten aan kwaliteit en personeel

Uit de benchmark tevredenheidsonderzoeken blijkt dat personeel van hogescholen de kwaliteit van het opleidingsprogramma en de kwaliteit van de hogescholen en het personeel het belangrijkste vinden van de werkgerelateerde aspecten (Zestor Benchmark mto hbo, 2014).

j. Werkdruk

Binnen hbo wordt de werkdruk hoog ervaren (Zestor Benchmark mto hbo, 2014). Dit wordt bevestigd in Onderwijs Werkt.

k. Perceptie van effectiviteit van professionalisering

Bij een multivariate regressieanalyse van de data van Onderwijs werkt 2014 (waarin hbo-docenten werden geïnterviewd) zijn de verschillende variabelen geanalyseerd. De volgende variabelen zijn geconstrueerd:

percepties van effectiviteit	<ul style="list-style-type: none"> • tevredenheid over leermogelijkheden algemeen • tevredenheid leermogelijkheid beginnende docenten • ziet scholing als toepasbaar • tevredenheid over afspraken professioneel ontwikkeling • ziet vooruitgang in afspraken over professionele ontwikkeling
interprofessionele leeractiviteiten	<ul style="list-style-type: none"> • lesbezoeken, • samenwerking voor toetsing, • discussie voortgang studenten, • lesmateriaal uitwisselen en • gezamenlijk lesgeven

teamactiviteiten	<ul style="list-style-type: none"> • samenwerking voor projecten • teamvergaderingen • gezamenlijke activiteiten
controlevariabelen	<ul style="list-style-type: none"> • de grootte van de hogeschool, • ervaring van de docenten, • opleidingsniveau, • ervaren werkdruk, • sector, • tevredenheid over leiderschap, • tevredenheid personeelsbeleid, • ervaren cultuur van gedeelde verantwoordelijkheid • mate van flexibiliteit van contracten

Resultaten:

Er is een **positief** verband verbonden tussen percepties van effectiviteit en de volgende variabelen:

- tevredenheid over leiderschap
- tevredenheid personeelsbeleid
- ervaren cultuur van gezamenlijke verantwoordelijkheid
- Interprofessionele leeractiviteiten

En tussen de (docenten uit) de sector educatie en de perceptie van effectiviteit. Waarschijnlijk omdat zij explicieter en/of meer dan in andere sectoren bezig zijn met hun eigen onderwijs.

Er is een **negatief** verband verbonden tussen percepties van effectiviteit en de volgende variabelen:

- Flexibele contracten
- Ervaren werkdruk

En tussen de (docenten uit) de sector kunst en de perceptie van effectiviteit. Docenten uit de sector kunst zijn negatiever hierover, waarschijnlijk omdat zij kleinere contracten hebben. Zij zien zichzelf niet in 1^e instantie als docent.

Er is **geen** verband gevonden tussen percepties van effectiviteit van professionalisering en teamactiviteiten.

De onderzoeker (D. Jansen) interviewde ook hbo-docenten. Hij concludeerde: Een analyse van de interviews heeft geleid tot de identificatie van drie trends in de data. Ten eerste gaven docenten aan dat ze een professionele leeractiviteit als effectief ervaren als de activiteit hen didactische **onderbouwing geeft voor hun natuurlijke aanpak**. Dit houdt in dat docenten vaak lesgeven vanuit hun eigen opvattingen en zich vaak afvragen of dit de juiste manier is. Als zij gedurende een training voelen dat er aandacht is voor hun natuurlijke aanpak, zijn zij dus eerder geneigd de training als positief te beoordelen. Docenten gaven ook aan dat als een training effectief is het hen de **juiste terminologie geeft om te kunnen reflecteren** op wat er gebeurt in een les. Eén sprak bijvoorbeeld over hoe zij onbewust haar lesgedrag heeft veranderd, maar daar op de juiste manier op kon reflecteren omdat haar professioneel leren activiteit zoveel aandacht besteedt aan het omgaan met de nieuwe onderwijskundige terminologie in een praktijksituatie. **Ten derde vinden de geïnterviewde HBO-docenten de trainer een belangrijke rol spelen**. Niet alleen moet de trainer inspireren en motiveren om te leren, ook moet de trainer stilstaan bij het feit dat docenten opnieuw aan het ervaren zijn hoe het is om weer in de schoolbanken te zitten. Docenten gaven aan dat ze het belangrijk vinden dat ze nu ervaren wat studenten ook ervaren tijdens hun lessen, en dat dit zorgt voor een nieuwe band met de studenten en dus ook uiteindelijk betere lessen.

I. Meningen van docenten in het wo over de relatie onderwijs en onderzoek in hun werk

Rathenau heeft in 2014 een rapport geschreven over drijfveren van onderzoekers gebaseerd op een enquête onder enkele duizenden onderzoekers (n=4243) werkzaam bij Nederlandse universiteiten, universitair medische centra (umc's) en een aantal onderzoeksinstituten. Behalve het rapport zijn ook de onderliggende cijfers gepubliceerd.

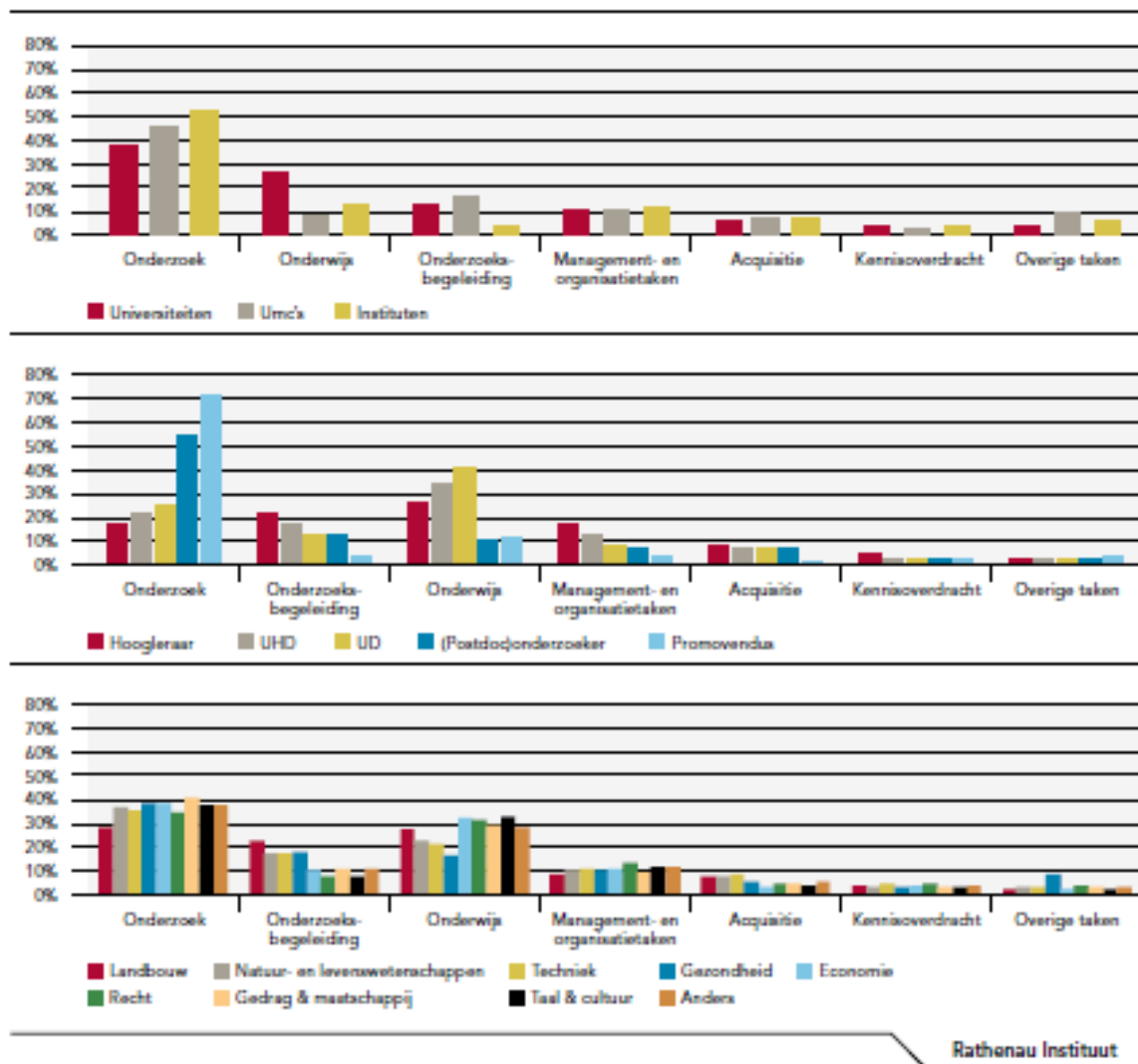
Zie:

<https://www.rathenau.nl/nl/publicatie/feiten-en-cijfers-drijfveren-van-onderzoekers>

Uit dit rapport: "Veel onderzoekers zouden relatief meer tijd aan onderzoek willen besteden. Tegelijk geven veel onderzoekers aan dat ze in hun functiebeoordeling juist onderwijsprestaties zwaarder willen laten wegen. "

Uit onderstaande tabel uit dit rapport blijkt dat op universiteiten hoogleraren, universitair hoofddocenten en universitair docenten meer tijd besteden aan onderwijs dan aan onderzoek.

Figuur 2.1 Tijdbesteding van onderzoekers in percentage van totale werktijd naar instelling, functie (alleen universiteiten) en vakgebied (alleen universiteiten)

Bron: Marije de Goede en Laurens Hessels. (2014). Drijfveren van Onderzoekers. Feiten en Cijfers, Den Haag: Rathenau Instituut.

3. De ho-docent als examinator

Een mooie bron is de enquête onder examinatoren in wo en hbo (bekostigd en niet-bekostigd), in het inspectieonderzoek naar het functioneren van examencommissies. In het onderzoek naar examencommissies werd een steekproef getrokken onder alle opleidingen in Nederland (voltijdopleidingen van bekostigde instellingen, deeltijdopleidingen bij niet-bekostigde instellingen). Aan instellingen werd gevraagd van iedere opleiding de voorzitter van de examencommissie, de opleidingsmanager en twee examinatoren te verzoeken de vragenlijst in te vullen. In de vragenlijst voor examinatoren werd gevraagd naar functioneringsgesprekken en de rol van toetsing daarin, naar richtlijnen voor toetsing, naar professionele ruimte. Daarnaast werd ook in Onderwijs werkt 2014 een vraag gesteld naar toetsing.

a. Voldoende tijd voor tentaminering

Uit de vragenlijst voor examinatoren in het onderzoek naar examencommissies bleek dat 80% van de examinatoren maximaal een kwart van zijn of haar tijd besteedt aan tentaminering. (Bron: rechte tellingen vragenlijst de examinator, Onderzoek naar examencommissies uitgevoerd in 2014)

Meer dan 80% van de examinatoren besteedt voldoende tijd aan tentaminering om zijn of haar studenten adequaat te kunnen toetsen. Bijna 12% zou meer tijd aan tentaminering willen besteden. In het bekostigd hbo is dat echter veel meer, namelijk bijna 23%, tegenover 5% in het bekostigd wo. (Bron: rechte tellingen vragenlijst de examinator, Onderzoek naar examencommissies uitgevoerd in 2014)

b. Voldoende facilitering voor toetsing

Driekwart van de examinatoren geeft aan voldoende gefaciliteerd te worden om tentamens te maken, af te nemen en te beoordelen. Maar in het bekostigd hbo is dat getal lager, namelijk bijna 60%. Meer dan gemiddeld geven examinatoren in het bekostigd hbo dus aan dat ze niet voldoende worden gefaciliteerd om tentamens te maken, af te nemen en te beoordelen. (Bron: rechte tellingen vragenlijst de examinator, Onderzoek naar examencommissies uitgevoerd in 2014)

c. Scholing op het gebied van toetsing?

Opvallend is dat een derde van de examinatoren nooit scholing heeft gevolgd voor de taak van examinator. Als we kijken naar de verschillen tussen hbo en wo, zien we dat de examinatoren in het (bekostigd) wo nog minder scholing hebben: 42%. (Bron: rechte tellingen vragenlijst de examinator, Onderzoek naar examencommissies uitgevoerd in 2014)

Daarentegen vinden de meeste examinatoren dat ze wel voldoende scholingsmogelijkheden hebben. Slechts 10% vindt het onvoldoende. (Bron: rechte tellingen vragenlijst de examinator, Onderzoek naar examencommissies uitgevoerd in 2014)

d. Professionele ruimte

Bijna alle examinatoren vinden dat ze voldoende vrijheid hebben om de inhoud van de tentamens te bepalen. Dat geldt met name voor het (bekostigd) wo (99%).

Het beeld van betrokkenheid bij de beoordeling van studenten wordt bevestigd door de percentages van Onderwijs werkt 2014. 90 procent van de hbo-docenten geeft aan mee te werken aan gemeenschappelijke beoordelingsstandaarden. Bijna 80% zelfs 2-4 keer per jaar of vaker.

Werken aan gemeenschappelijke beoordelingsstandaarden	Bekostigd hbo
Nooit	9,7
Max 1x/jaar	10,2
2-4x/jaar	29,4
5-10x/jaar	23,8
1-3x/maand	19,5
Min 1x/week	6,8
Geen antwoord	0,6

Bron: *Onderwijs werkt 2014, tabel B4.18*

Hetzelfde geldt voor de vrijheid om de vorm en inrichting van de tentamens te kiezen: 88 procent vindt het voldoende. Idem voor de vrijheid om de normering van de tentamens te bepalen (91 procent) en de uitslag te bepalen (98 procent).

e. Toetsing in het functioneringsgesprek

De rol van examiner komt niet altijd ter sprake tijdens het functioneringsgesprek. Het maken, afnemen en beoordelen van toetsing komt meestal niet ter sprake (73,9 %), Net zomin als de tijd die de examinator aan toetsing besteedt: in 76,6 procent van de gevallen komt het niet ter sprake.

De behoefte aan scholing ten behoeve van toetsing komt ook meestal niet ter sprake: (60 procent). Er is hierbij wel een verschil tussen (bekostigd) wo en hbo; in het wo komt het nog minder ter sprake (70 procent).

Tijdens de functioneringsgesprekken komt vaker niet dan wel ter sprake wat de resultaten van de studenten zijn, 55,3%.

f. Richtlijnen van de examencommissie

Examinatoren vinden overwegend dat ze voldoende richtlijnen ontvangen van de examencommissie: 81%. 3 procent vindt dat ze te veel richtlijnen krijgen, 11 procent vindt dat ze te weinig richtlijnen krijgen.

g. Druk van bovenaf

Het overgrote deel, 94,2 procent ervaart geen druk van het (opleidings)management of het instellingsbestuur om soepel te rekenen met tentamens, studenten een extra herkansing te geven of om fraude niet te melden. Andersom ervaart een nog groter deel geen druk van het (opleidings)management of het instellingsbestuur om strenger te zijn dan ze nodig vinden.

Bron: vragenlijst de examiner, Onderzoek naar examencommissies uitgevoerd in 2014)

4.Oordelen over ho-docenten

a. Oordelen van leidinggevenden over docenten in het ho

Oordeelgetallen bestuurders en leidinggevende over docenten	HBO	WO
Tevredenheid over personeelsbeleid en functioneringsgesprekken	62,7% (2013)	*
Frequentie personeelsgesprekken	42,3% 2x per jaar (2013)	*
Belangrijkste onderdelen tijdens personeelsgesprekken	Bijdrage aan onderwijsvernieuwing -en ontwikkeling (80,6% in 2013) en studentevaluaties (78,1% in 2013)	*
Minst belangrijke onderdelen tijdens personeelsgesprekken	Het gemiddeld examencijfer van studenten (15,4% in 2013) en de observatie van de lessen (22,4% in 2013)	*
Gemiddeld deel (zeer) eens is dat docenten zeggenschap hebben	59,1% (2013)	*

*Tabel 3: Oordeelgetallen bestuurders en leidinggevenden (Onderwijs werkt, 2013; * = niet bekend)*

b. Oordelen van studenten

In de staat van het onderwijs 2014-2015 hebben we het volgende geconcludeerd, op basis van de NSE:

Minder tevreden over docenten

In zowel het wo als het hbo zijn bachelorstudenten minder tevreden over de didactische kwaliteit en de betrokkenheid van hun docenten dan over de opleiding in het algemeen. Relatief weinig studenten hebben waardering voor de kwaliteit van de feedback van docenten en voor de mate waarin ze hen inspireren. De tevredenheidpercentages schommelen de afgelopen vijf jaar licht. In het hbo is in 2015 de tevredenheid over de didactische kwaliteit van hbo-docenten, hun betrokkenheid, de kwaliteit van de begeleiding, de kwaliteit van de feedback en de mate van inspiratie met een paar procentpunten toegenomen ten opzichte van 2014. Wo-studenten zijn al vijf jaar ongeveer even tevreden. Zij zijn alleen minder tevreden geworden over de inhoudelijke deskundigheid van hun docenten.

STAAFDIAGRAM UITGESPLITST NAAR HBO / WO

Figuur 5.1c Percentage voltijd hbo- en wo-bachelorstudenten dat (zeer) tevreden is over (kenmerken van) docenten in de periode 2011-2016 (n 2015=)

	Hbo					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Didactische kwaliteit	52,6	54,1	50,8	51,9	55,1	56,9
Bereikbaarheid	48,6	48,4	46,5	48,7	52,6	54,8
Betrokkenheid	57,6	58,8	54,9	56,8	59,8	61,8
Kwaliteit begeleiding	54,8	56,0	51,7	53,4	57,2	58,8
Kwaliteit feedback	52,4	53,2	48,9	50,0	53,2	54,6
Inspirerend	46,2	48,2	44,3	45,6	49,7	50,1
Kennis beroepspraktijk	69,6	71,0	67,9	68,3	70,7	71,9
Inhoudelijke deskundigheid	67,3	68,6	65,6	66,3	66,6	67,8

Bron: NSE, 2016

	Wo					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Didactische kwaliteit	63,7	64,4	60,6	61,9	63,3	64,4
Bereikbaarheid	64,2	65,2	62,2	64,2	64,4	64,9
Betrokkenheid	60,3	61,4	57,2	59,6	60,4	61,1

Kwaliteit begeleiding	62,6	63,8	58,4	60,5	61,8	62,4
Kwaliteit feedback	57,3	58,6	53,0	55,2	55,4	55,8
Inspirerend	58,2	59,3	53,7	54,3	56,7	56,1
Kennis beroepspraktijk	71,1	71,3	68,1	68,7	70,7	70,3
Inhoudelijke deskundigheid	87,3	87,1	84,1	84,8	83,2	83,4

Bron: NSE, 2016

Als we meer op detailniveau kijken bijvoorbeeld naar wo en hbo en bekostigd en niet-bekostigd³ kunnen we het volgende zien:

- De inhoudsdeskundigheid wordt relatief hoog gewaardeerd.
- Tov de inhoudsdeskundigheid worden de didactische vaardigheden van docenten relatief laag gewaardeerd (maar bij de voltijdmaster veel hoger!).
- Deelaspecten hiervan, zoals feedback geven worden betrekkelijk laag gewaardeerd, zeker gezien het belang daarvan.
- Lang niet alle studenten vinden hun docenten inspirerend.
- Over de kennis van de docenten van de beroepspraktijk is men weer wat tevredener, vooral in het hbo.
- Veel docenten zijn ook buiten contacturen bereikbaar.
- In het bekostigd ho zijn studenten in het wo veel tevredener over hun docenten dan studenten in het hbo.
- Docenten in het niet-bekostigd onderwijs worden positiever gewaardeerd dan in het bekostigd onderwijs.

Percentage studenten dat (zeer) tevreden is over de.....	In 2014	hbo	wo	Niet-bekostigd hbo	Niet-bekostigd wo⁴
inhoudsdeskundigheid van docenten	overall	67,2	85,6	75,4	89,2
	Ba vt	66,3	84,8	75,8%	-
	Ba dt/d	71,4	87,3		
	Ma vt	76,2	86,8	95,5	88,6
	Ma dt/d	78,7	86,8		
Didactische vaardigheden van docenten	overall	52,4	62,9	62,7	73,3
	Ba vt	51,9	61,8	61,9	-
	Ba dt/d	55,2	72,5		
	Ma vt	61,2	64,1	88,3	73,8
	Ma dt/d	55,5	65,3		
Betrokkenheid van de docenten bij de studenten	Overall	57,6	61,1	63,7	71,8
	Ba vt	56,8	59,5	70,2	-
	Ba dt/d	60,5	70,7		
	Ma vt	64,8	65,8	78,4	79,5
	Ma dt/d	69,9	65,7		
Kwaliteit van de begeleiding door docenten	Overall	53,7	62,3	60,4	71,3
	Ba vt	53,4	60,4	65,3	-

³ We hebben hier alleen voltijdopleidingen opgenomen van de niet-bekostigde opleidingen. NRTO vindt namelijk de NSE niet altijd geschikt voor de doelgroep van de deeltijdopleidingen.

⁴ Betreft kleine aantallen.

	Ba dt/d	54,6	70,5		
	Ma vt	61,0	64,9	73,9	77,1
	Ma dt/d	61,5	64,8		
Kwaliteit van feedback van docenten	Overall	50,3	56,1	58,6	63,9
	Ba vt	50	55,1	60,5	-
	Ba dt/d	51,1	68,8		
	Ma vt	56,9	56,6	77,2	65,1
	Ma dt/d	56,3	62,6		
Mate waarin docenten van inspirerend zijn	Overall	46,8	57,4	57,8	72,9
	Ba vt	45,6	54,4	60,6	-
	Ba dt/d	52,4	67,4		
	Ma vt	62,1	61,6	72,8	73,0
	Ma dt/d	62,8	65,4	-	
de bereikbaar van docenten buiten contacturen	Overall	49,6	64,4	56,1	69,5
	Ba vt	48,7	64,1	59,7	-
	Ba dt/d	52,2	73,6		
	Ma vt	57,5	64,6	72,4	69,1
	Ma dt/d	64,7	64,6		
Kennis van de beroepspraktijk	Overall	68,1	69,7	77	87,7
	Ba vt	68,3	68,8	80,6	-
	Ba dt/d	66	69,1		
	Ma vt	72,6	71,5	90,1	82,4
	Ma dt/d	71,3	67,9		

Bron: NSE, bewerking IvHO

Een andere bron met oordelen van studenten is de studentenmonitor.

In de studentenmonitor hebben we gekeken naar de beoordeling van docenten door studenten, kwaliteit lesgeven, uitdagend onderwijs en de houding van de docenten jegens studenten. Van voltijd en deeltijdstudenten. Om het overzichtelijk te houden hebben we geen onderscheid gemaakt.

Daarin staan verschillende onderverdelingen gemaakt. Wij hebben de volgende hier meegenomen: hbo/wo; en daarbinnen naar type ho (ba, ma, oude stijl) sectoren en naar etniciteit, omdat daarin verschillen te zien waren.

Van andere onderverdelingen in de studentemonitor zag ik hetzij geen verschil (m/v, sociaal economische status), hetzij het leek me niet relevant (studiejaar, woonsituatie, studiefinanciering).

Wat valt op in de studentmonitor:

- Ook in de studentmonitor zien we dat wo-studenten tevredener zijn over hun docenten dan hbo-studenten.
- Ook vinden meer wo-studenten dan hbo-studenten het onderwijs uitdagend.
- Idem de kwaliteit van het lesgeven. In het hbo is slechts 55% tevreden over de kwaliteit van het lesgeven. In het wo is dat 69%.
- Een aanvullend aspect (tav de NSE) is de beoordeling van de houding van docenten jegens studenten. Men beoordeelt dat relatief hoog, met name in het wo.

Tabel 09.04.01 - Beoordeling deelaspecten studie totaal					
		2011	2012	2013	2014
Percentage studenten dat tevreden is over: docenten	Hbo	68	67	65	63
	Wo	77	76	72	73

	Totaal	71	71	67	67
Percentage studenten dat tevreden is over: uitdagend onderwijs	Hbo	59	58	57	54
	Wo	69	69	66	65
	Totaal	63	62	60	58
Percentage studenten dat tevreden is over: kwaliteit van lesgeven	Hbo	*	*	57	55
	Wo	*	*	69	69
	Totaal	*	*	62	60
Percentage studenten dat tevreden is over: houding docenten jegens studenten	Hbo	*	*	74	72
	Wo	*	*	81	82
	Totaal	*	*	76	75
Bron: OCW Studentenmonitor hoger onderwijs 2001-2014.					
*= Vraag is niet in dit jaar gesteld.					
**=(n < 20).					

Als we inzoomen op de verschillende **typen onderwijs (bachelor, master of oude stijl)** zien we het volgende:

- In het hbo is men even tevreden over docenten in de master of de bachelor
- In het wo is men tevredener over docenten in de master.

Tabel 09.04.06 - Beoordeling deelaspecten studie naar type hoger onderwijs						
			2011	2012	2013	2014
Percentage studenten dat tevreden is over: docenten	Hbo	Oude Stijl	69	72	60	63
		Bachelor	68	66	65	63
		Master	76	68	62	64
		Totaal	68	67	65	63
	Wo	Oude Stijl	77	73	63	63
		Bachelor	76	75	70	71
		Master	79	80	75	77
		Totaal	77	76	72	73

Van alle andere in de studentenmonitor gegeven categorisering zijn geen (grote) verschillen te zien, behalve in die van de **etniciteit** van studenten. Studenten van niet-westerse afkomst (nwa) beoordelen over het algemeen de hier genoemde aspecten lager. Studenten van niet-westerse afkomst zijn zowel in het hbo als in het wo aanzienlijk minder tevreden over de docenten, over hun houding jegens studenten; In het hbo zijn daarnaast studenten van niet-westerse afkomst ook ontevredener over de kwaliteit van het lesgeven en uitdagend onderwijs. in het wo worden deze aspecten wel (bijna) gelijk beoordeeld.

Tabel 09.04.09 - Beoordeling deelaspecten studie naar etniciteit						
			2011	2012	2013	2014
Percentage studenten dat tevreden is over: docenten	Hbo	Autochtoon	68	68	65	64
		Nwa	63	56	59	56
		Totaal	68	67	65	63
	Wo	Autochtoon	77	77	72	73
		Nwa	73	72	69	67
		Totaal	77	76	72	73
Percentage studenten dat tevreden is over: uitdagend onderwijs	Hbo	Autochtoon	60	59	57	55
		Nwa	57	50	52	48
		Totaal	59	58	57	54
	Wo	Autochtoon	69	69	66	65
		Nwa	65	64	59	63
		Totaal	69	69	66	65
Percentage studenten dat tevreden is over: kwaliteit van lesgeven	Hbo	Autochtoon	*	*	58	56
		Nwa	*	*	54	50
		Totaal	*	*	57	55
	Wo	Autochtoon	*	*	69	69
		Nwa	*	*	66	69
		Totaal	*	*	69	69
Percentage studenten dat tevreden is over: houding docenten jegens studenten	Hbo	Autochtoon	*	*	75	73
		Nwa	*	*	63	60
		Totaal	*	*	74	72
	Wo	Autochtoon	*	*	81	83
		Nwa	*	*	74	72
		Totaal	*	*	80	82

Bron: OCW Studentenmonitor hoger onderwijs 2001-2014.

*= Vraag is niet in dit jaar gesteld.

**=(n < 20).

Kijken we naar de **sectoren**, dan zien we het volgende:

- Studenten uit de verschillende sectoren beoordelen hun docenten redelijk verschillend. In het hbo liggen de percentages tussen 71% (taal en cultuur) en 59% (economie). In het wo liggen de percentages tussen 82% (landbouw) en 62% (economie).

Tabel 09.04.04 - Beoordeling deelaspecten studie naar sector			2011	2012	2013	2014
Percentage studenten dat tevreden is over: docenten	Hbo	Landbouw	68	68	66	70
		Natuur	*	*	**	**
		Techniek	64	66	62	62
		Gezondheidszorg	70	66	70	67
		Economie	64	60	58	59
		Recht	*	*	**	**
		Gedrag & maatschappij	71	69	70	66
		Taal & cultuur	75	72	68	71
		Onderwijs	75	74	71	68
		Sectoroverstijgend	59	*	**	**
	Totaal	68	67	65	63	
	Wo	Landbouw	82	87	82	82
		Natuur	78	80	74	76
		Techniek	73	70	67	70
		Gezondheidszorg	80	77	76	75
		Economie	66	67	64	66
		Recht	82	80	73	79
		Gedrag & maatschappij	76	76	70	70
		Taal & cultuur	82	81	78	79
		Onderwijs	*	*	70	68
Sectoroverstijgend		82	83	76	71	
Totaal	77	76	72	73		

- Over de kwaliteit van het lesgeven zijn er in het hbo iets minder grote verschillen. De percentages liggen in 2014 tussen de 52 en 60%. De hoogste zijn gezondheidzorg en onderwijs. Onderaan staat economie.
- In het wo zijn de verschillen groter: tussen 63% (techniek en economie) en 83% (landbouw).

Tabel 09.04.04 - Beoordeling deelaspecten studie naar sector			2011	2012	2013	2014
Percentage studenten dat tevreden is over: kwaliteit van lesgeven	Hbo	Landbouw	*	*	57	55
		Natuur	*	*	**	**
		Techniek	*	*	58	56
		Gezondheidszorg	*	*	59	58
		Economie	*	*	53	52
		Recht	*	*	**	**
		Gedrag & maatschappij	*	*	61	54
		Taal & cultuur	*	*	58	53
		Onderwijs	*	*	62	60
		Sectoroverstijgend	*	*	**	**
	Totaal	*	*	57	55	
	Wo	Landbouw	*	*	80	83
		Natuur	*	*	71	73
		Techniek	*	*	62	63
		Gezondheidszorg	*	*	70	68
		Economie	*	*	64	63
		Recht	*	*	73	80
		Gedrag & maatschappij	*	*	67	65

		Taal & cultuur	*	*	76	74
		Onderwijs	*	*	52	70
		Sectoroverstijgend	*	*	78	75
		Totaal	*	*	69	69

- Oordelen uitdagend onderwijs in het hbo ligt in 2014 tussen 50% (economie) en 61 (landbouw en taal& cultuur). Oordelen uitdagend onderwijs in wo ligt in 2014 tussen 59% (economie) en 76% (techniek) (zie studentmonitor)
- Hoewel relatief hoog, laten ook de oordelen over de houding van docenten verschillen zien. In het hbo wordt economie het laagst beoordeeld (economie) en landbouw het hoogst. In het wo scoort economie ook het laagst en landbouw en sectoroverstijgend het hoogst.

Tabel 09.04.04 - Beoordeling deelaspecten studie naar sector						
			2011	2012	2013	2014
Percentage studenten dat tevreden is over: houding docenten jegens studenten	Hbo	Landbouw	*	*	80	77
		Natuur	*	*	**	**
		Techniek	*	*	73	71
		Gezondheidszorg	*	*	75	73
		Economie	*	*	69	67
		Recht	*	*	**	**
		Gedrag & maatschappij	*	*	77	76
		Taal & cultuur	*	*	78	77
		Onderwijs	*	*	81	76
		Sectoroverstijgend	*	*	**	**
	Totaal	*	*	74	72	
	Wo	Landbouw	*	*	92	88
		Natuur	*	*	87	87
		Techniek	*	*	79	82
		Gezondheidszorg	*	*	80	80
		Economie	*	*	71	78
		Recht	*	*	81	82
		Gedrag & maatschappij	*	*	82	79
		Taal & cultuur	*	*	85	85
		Onderwijs	*	*	73	77
Sectoroverstijgend		*	*	88	88	
Totaal	*	*	81	82		

Bron: OCW Studentenmonitor hoger onderwijs 2001-2014.

*= Vraag is niet in dit jaar gesteld.

**=(n < 20).

- Overall kun je zeggen dat in het hbo de sector economie het minst wordt gewaardeerd op de aspecten rondom docentschap. De sectoren landbouw, taal en cultuur worden relatief hoog gewaardeerd.
- Ook in het wo wordt de sector economie het laagst gewaardeerd. Landbouw wordt hoog gewaardeerd.

c. Oordelen van afgestudeerden over ho-docenten

De hbo-monitor en de wo-monitor wordt uitgezet onder alumni van de bekostigde instellingen. Er zijn dus geen cijfers van de afgestudeerde van de niet-bekostigde instellingen beschikbaar.

Opvallend is de hoge waardering voor de praktijkkennis en –ervaring van hbo-docenten, vooral die van de voltijd master. Idem voor de onderzoekskennis en –ervaring van docenten in het wo. Afgestudeerden zijn ook tevreden over de beschikbaarheid (hbo) of bereikbaarheid (wo) van docenten.

Ook over de inhoudsdeskundigheid van docenten van hbo en wo is men achteraf erg enthousiast. Zelfs didactische vaardigheden, die door de studenten toch als minder worden gezien, worden gewaardeerd als studenten eenmaal afgestudeerd zijn en ze kijken terug. Alleen in het hbo duikt het rapportcijfer nu net onder de 7: docenten krijgen een 6.9.

Rapportcijfer / Percentage voldoende op de vraag naar		Bekostigd hbo Meting 2010/2011	Bekostigd wo Meting 2012
Praktijkkennis van docenten (hbo-monitor)	overall	7,3/92,2	
	Ba vt	7,3/91,9	
	Ba dt/d	7,4/93,2	
	Ma vt	8,1/100	
	Ma dt/d	7,6/95,7	
Praktijkervaring van docenten (hbo-monitor)	overall	7,3/92,3	
	Ba vt	7,3/92,1	
	Ba dt/d	7,3/93,0	
	Ma vt	8,1/100	
	Ma dt/d	7,5/95,6	
Onderzoekkennis en –ervaring van docenten (wo)	Overall		8,0/96,2
	Ba vt		
	Ba dt/d		
	Ma vt		8,0/96,3
	Ma dt/d		7,9/95,1
Beschikbaarheid van docenten (hbo-monitor)	Overall	7,0/88,4	
	Ba vt	7,0/88	
	Ba dt/d	7,1/89,7	
	Ma vt	7,6/87,5	
	Ma dt/d	7,5/93,5	
bereikbaarheid van docenten (wo-monitor)	Overall		7,7/93,2
	Ba vt		
	Ba dt/d		
	Ma vt		7,7/93,2
	Ma dt/d		7,7/94,1
Inhoudsdeskundigheid van docenten (hbo-monitor, wo-monitor)	Overall	7,3 /93,7	8,1/97,9
	Ba vt	7,2/93,3	
	Ba dt/d	7,5/95,1	
	Ma vt	8,1/100	8,1/98,0
	Ma dt/d	7,9/97,9	8,1/97,5
Didactische vaardigheden van docenten (hbo-monitor, wo)	Overall	6,9 / 91	7,4/93,1
	Ba vt	6,9/90,6	
	Ba dt/d	7,1/92,7	
	Ma vt	7,7/100	7,4/93,1
	Ma dt	7,2/93,5	7,3/92,3

Bronnen: hbo-monitor, wo-monitor, bewerking door IvhO

Omdat de cijfers en percentages hoog zijn, kijken we nog naar de percentages ontevredenen. Die hebben we hier van het hbo. We zien dan wel dezelfde verdeling terug als bij de studenten. De inhoudsdeskundigheid scoort het hoogst, de mate van inspirerend zijn het minst.

**Percentage (zeer) ontevreden op
VERSCHILLENDE ASPECTEN VAN
DOCENTEN van de gevolgde HBO-
opleiding, hbo, afstudeerjaar 2011/2012**

	% (zeer) ontevreden
Tevredenheid over actuele kennis docenten over beroepspraktijk	10,7
Tevredenheid over inhoudsdeskundigheid docenten	6,9
Tevredenheid over didactische vaardigheden docenten	11,3
Tevredenheid over betrokkenheid van docenten	10,3
Tevredenheid over inspirerend vermogen docenten	14,5

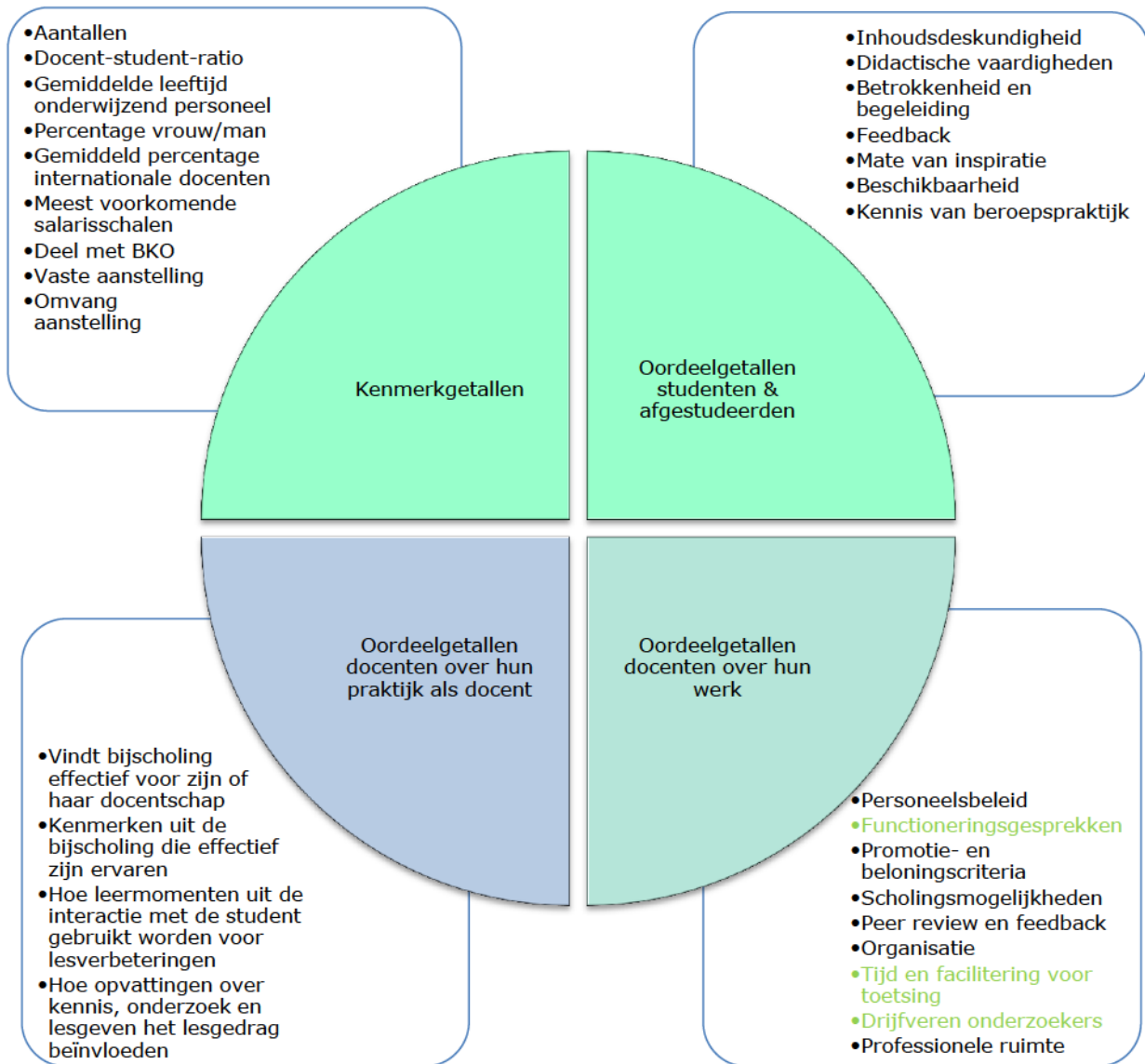
Bron: HBO-Monitor: ROA, bewerkingen Inspectie van het Onderwijs, 2015

5. Wat weten we , wat weten we (nog) niet?

a. **Samengevat: wat is bekend over het bekostigd wo**

Groen staat voor: we weten het een en ander. Blauw staat voor: we weten er weinig van.

Blauwgroen staat voor: we weten een paar dingen.

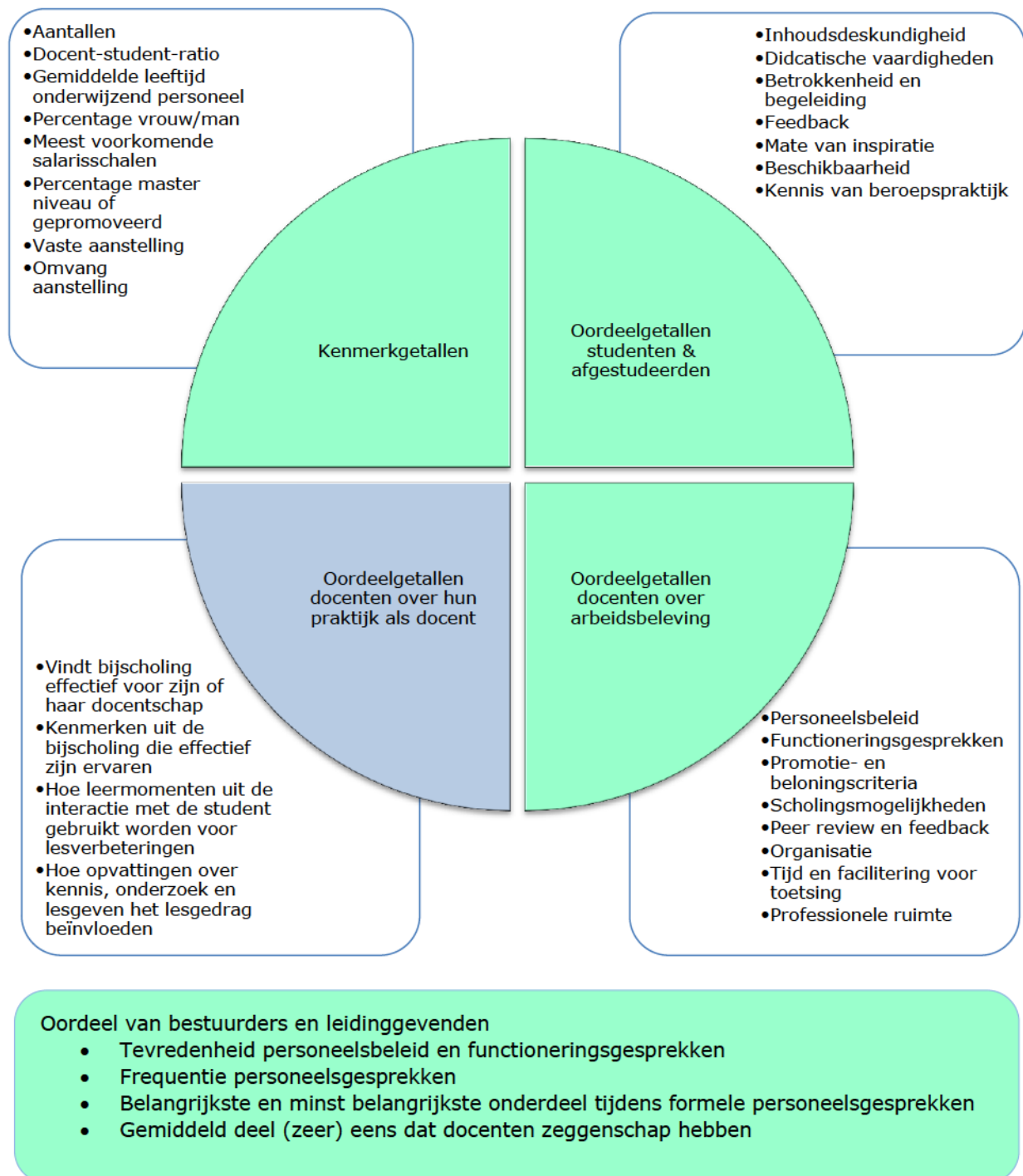

Oordeel van bestuurders en leidinggevenden

- Tevredenheid personeelsbeleid en functioneringsgesprekken
- Frequentie personeelsgesprekken
- Belangrijkste en minst belangrijkste onderdeel tijdens formele personeelsgesprekken
- Gemiddeld deel (zeer) eens dat docenten zeggenschap hebben

b. Samengevat: wat is bekend over het bekostigd hbo

Groen staat voor: we weten het een en ander. Blauw staat voor: we weten er weinig van.

6. Bronnen

- Regioplan (2014). *Onderwijs Werkt 2014. Rapportage van een enquête onder onderwijspersoneel uit het po, vo, mbo en hbo. Meting 2014*. Amsterdam: Regioplan.
- Zestor Benchmark mto 2012-2014 (HBO)
- Arbeidsmarktmonitor van hbo –personeel 2014 Van baan naar loopbaan. Zestor (gebaseerd op bestaande bronnen) (hbo)
- NSE (hbo en wo, bekostigd en niet-bekostigd)
- Studentenmonitor
- Hbo-monitor (ROA) - afgestudeerden hbo
- Wo-monitor (voorheen iiva) - afgestudeerden wo
- Samenstelling personeel hbo's op VH website
- Samenstelling personeel universiteiten, op VSNU website
- Factsheet personeel universiteiten, VSNU website
- Overzicht aantallen met BKO, Factsheet VSNU, 2015
- Brancherapport 2015 NRTO . zie: : <http://www.nрто.nl/wp-content/uploads/2016/02/Brancheverslag-NRTO-Hoger-onderwijs-2015.pdf>
- Roosenboom, N., B. Tieben (2015) Marktmonitor private aanbieders van beroepsopleidingen en trainingen. Rapport van SEO Economisch onderzoek in opdracht van de NRTO.
- DUO, Kerncijfer 2009-2013, hoofdstuk 6, hbo
- DUO, Kerncijfer 2009-2013, hoofdstuk 7, wo
- DUO, jaarrekeningen instellingen:
https://www.duo.nl/open_onderwijsdata/databestanden/ho/Financien/
- <http://www.onderwijsincijfers.nl/>
- Personeel- en Mobiliteitsonderzoek van BZK (POMO)
- Kengetallen personeel overheid: <http://kennisopenbaarbestuur.nl/cijfers/>
- Prestatieafspraken overheid met instellingen 2011
- Marije de Goede en Laurens Hessels. (2014). *Drijfveren van Onderzoekers. Feiten en Cijfers*, Den Haag: Rathenau Instituut.
- Reviewcommissie Hoger onderwijs en Onderzoek (2016). *Stelselrapportage 2016. Vierde jaarlijkse monitorrapport over de voortgang van het proces van profilering en kwaliteitsverbetering in het hoger onderwijs en onderzoek*. Den Haag: Reviewcommissie. Geraadpleegd van: <http://www.rcho.nl/stelselrapportages/stelselrapportage-2016>
- Inspectie-onderzoek naar examencommissies 2014 (vragen aan examinatoren hbo en wo en nbi)
- <http://www.trendsbeeld.minocw.nl/> (weinig info over hbo en wo)
- College voor de rechten van de mens (2016). *Verdient een man meer? Gelijke beloning van mannen en vrouwen bij hogeschole 2015*. Onderzoek in opdracht van OCW.
- Allen, J., Meng, C., van der Velden, R. (2016). *Wat verwachten werkgevers van afgestudeerden*. Maastricht: ROA
- CPB (2016). *Kansrijk Onderwijs*. Den Haag: CPB
- Vragenlijst docenten in het ho bij de Staat van het Onderwijs. Te vinden in het Technisch Rapport behoren bij het hoofdstuk hoger onderwijs :
<https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/staat-van-het-onderwijs/documenten/rapporten/2017/04/12/technisch-rapport-hoger-onderwijs>